

Китоби Дониёл — рақами панҷоҳу ду

Кушодани муаммои нубувватӣ: рӯъёи Дониёл ва бархостани салтанатҳо

Jeff Pippenger

2024-01-16

Дар мақолаи охирин мо ишора карда будем, ки Ҷабраил хулосаи «хашми охирин»-ро пешниҳод намуд, то санаи 1844-ро бар асоси ду шохид тасдиқ кунад. Миллер «ҳафт замон»-и Левӣён боби бисту шашро, ки бар зидди подшоҳии Яхудо ба иҷро расида буд, дарк карда буд, аммо ҳеҷ гоҳ ба ҷое нарасид, ки мақсад ва робитаи довари «ҳафт замон»-ро бар ҳар ду подшоҳӣ — подшоҳии шимолӣ ва ҷанубии Исроил — бубинад. Оё ӯ ҳаргиз тафовути «хашми охирин»-ро дар ояти нуздаҳ дарк карда буд, шубҳанок аст, гарчанде ки, бешак, ӯ ба маънои умумӣ мефаҳмид, ки «хашм» ҳамон «ҳафт замон» буд. Нури хашми аввал ва охирин аз ҷониби Палмонӣ дар соли 1856 кушода шуд, аммо дар соли 1863 рад карда шуд. Бо вучуди ин, паёми Миллер дар бораи «ҳафт замон» дуруст буд, ҳарчанд маҳдуд буд.

Миллер дарк намекард, ки шохи хурди Руми бутпарастӣ дар ояти ёздаҳуми Дониёл ҳашт бутпарастиро боло бурда, сарафроз гардонда буд, зеро барои Миллер «дур кардан» дар ҳар се мавриди он дар китоби Дониёл танҳо маънои баргараф карданро дошт. Бо вучуди ин, паёми ӯ, ҳарчанд маҳдуд буд, ҳамона дуруст буд.

Миллерчиён дарк карданд, ки «қудсгоҳ»-и ояти ёздаҳум ҳамон маъбади бутпарастӣ дар шаҳри Рум (Пантеон) буд, аммо паёми онҳо бар забони ибронӣ асос наёфта буд. Паёми Миллер бар вақти нубувватӣ мутамарказ буд. Таърихе, ки дар он паёми онҳо мӯҳркушӣ шуд, онҳоро аз дидани Иёлотӣ Муттаҳида ҳамчун подшоҳии шашуми нубуввати Китоби Муқаддас боздошт; вале бештар аз он, онҳоро аз дидани папагӣ ҳамчун подшоҳии панҷуми нубуввати Китоби Муқаддас низ боздошт.

Онҳо, ки аз таърихе, ки дар он зиндагӣ мекарданд, маҷбур шуда буданд, пешгӯиҳоро мувофиқи интизориашон аз бозгашти наздики Масеҳ татбиқ карданд, ва ноумед шуданд, вале паёми онҳо дуруст буд. Вақте ки Ҷабраил тафсири ду рӯёро дар оятҳои понздаҳ то бистуҳафт баён мекунад, фаҳмиши Миллер ба ӯ монанд шуд, ки ваҳйи фарохтари подшоҳиҳоро, ки дар тағйирёбии ҷинсии шохи хурд дар оятҳои нӯҳ то дувоздаҳ ифода ёфта буд, дарк намояд. Миллериён дар тафсири Ҷабраил фақат Румро ҳамчун подшоҳии чоруми заминӣ ва ниҳой мебинанд.

Ва чунин воқеъ шуд, ҳангоме ки ман, яъне ман Дониёл, рӯёро дидам ва дар пайи фаҳмидани маънии он шудам, инак, пеши назарам касе ба сурати одам истод. Ва овози одамиро аз миёни соҳилҳои Ёлай шунидам, ки нидо карда, гуфт: «Эй Ҷабраил, ин мардро водор намо, то рӯёро бифаҳмад». Пас ӯ ба ҷое ки ман меистодам, наздик омад; ва чун омад, ман тарсидам ва ба рӯйи худ афтадам. Аммо ӯ ба ман гуфт: «Бифаҳм, эй писари одам, зеро ин рӯё ба вақти охир тааллуқ дорад». Ва ҳангоме ки ӯ бо ман сухан мегуфт, ман бо рӯй ба замин ба хоби гарон фурӯ рафтам; аммо ӯ маро ламс кард ва маро

рост барпо намуд. Ва гуфт: «Инак, туро огоҳ месозам, ки дар анҷоми охиринаи ғазаб чӣ хоҳад шуд, зеро интиҳо дар вақти муайян хоҳад буд. Қўчқоре, ки дидӣ ва ду шох дошт, подшоҳони Модай ва Форс аст. Ва бузи наринаи пашмдор подшоҳи Юнон аст; ва шоҳи бузурге ки дар миёни чашмонаш аст, подшоҳи аввалин мебошад. Ва чун он шикаста шуд ва ба ҷои он чорто бархост, аз он миллат чор подшоҳӣ бархоҳад хост, аммо на бо қудрати ӯ. Ва дар замони охири подшоҳии онҳо, ҳангоме ки осӣён ба ҳадди камол расида бошанд, подшоҳе бо чеҳраи шадид ва фаҳмандаи суҳанони пӯшида бархоҳад хост. Ва қудрати ӯ азим хоҳад буд, аммо на бо қудрати ҳуди ӯ; ва ӯ ба таври аҷиб ҳалок хоҳад кард, ва комёб хоҳад шуд, ва амал хоҳад кард, ва тавоноён ва қавми муқаддасро нобуд хоҳад сохт. Ва ба василаи ҳиллаи худ низ фиребро дар дасти худ муваффақ хоҳад гардонд; ва дар дили худ худро бузург хоҳад шумурд, ва дар ороиш бисёреро ҳалок хоҳад кард; ва бар Сарвари сарварон низ қиём хоҳад кард, аммо бе дасти одамии шикаста хоҳад шуд. Ва рӯёи шом ва субҳ, ки гуфта шуд, ҳақ аст; бинобар ин, рӯёро маҳфуз дор, зеро он барои рӯзҳои бисёр аст». Ва ман, Дониёл, беҳол шудам ва чанд рӯз бемор будам; баъд аз он бархоста, қорҳои подшоҳро анҷом меодам. Ва аз он рӯё дар ҳайрат будам, аммо ҳеҷ кас онро намефаҳмид. Дониёл 8:15–27.

Ҳарчанд Дониёл рӯёи дарёи Улайро қабул намуд (ки ҳоло дар қараёни иҷрошавӣ қарор дорад), дар таърихи Бобил, подшоҳии аввал аз рӯё берун монда шудааст. Он ҳамчун сари тилло ва шер дар бобҳои дуҷум ва ҳафтум дохил карда шуда буд, аммо дар боби ҳаштум хусусияти нубуввати Бобил — дур карда шудан ва барқарор гардиданаш — таъкид шудааст. Набукаднесар, вақте ки барои «ҳафт замон» аз миёни одамон ронда шуд, захми марговари папахиятро пешнамун сохт; ва ба ҳамин тариқ, ҳафтод соли рамзиро, ки фоҳишаи Сур дар он фаромӯш мешавад, низ пешнамун намуд. Дар боби ҳаштуми Дониёл, Бобил аз миёни подшоҳҳои нубуввати Китоби Муқаддас фаромӯш карда мешавад ва рӯё аз Модӣён ва Форсён (қўчқор) оғоз меёбад, ки баъд аз он Юнон (буз) меояд.

Подшоҳии Искандари Мақдунӣ ба чор подшоҳии аз ӯ заифтар таҷзия шуд, чунон ки ин дар боби ҳафтум низ ба воситаи паланг, ки чор бол ва чор сар дошт, тасвир гардида буд. Рақами чор умумичаҳониро ифода мекунад, чунон ки аз ҷониби шимол, шарқ, ҷануб ва ғарб намоёндагӣ мешавад. Дар ояи ҳаштуми боби ҳаштум чор шахси намоён ба сӯи чор бодҳои осмон баромаданд. Дар боби ҳафтум чор боли Юнон бо чор бодҳои боби ҳаштум мутобиқат мекунанд, ва чор сари Юнон бо он чор шахси намоён мутобиқатдоранд. Чор сар ва чор шахси намоён он чор подшоҳиро ифода мекунанд, ки подшоҳии аслии Искандар ба онҳо таҷзия шуд, ва чор бол ва чор бод он чор самти тақсимодро ифода мекунанд. Фарқгузориҳои ин нуқтаи дидаиш муҳим аст, зеро он далелеро ифода мекунад, ки миллериён бар зидди фаҳмиши суннатии протестантҳо дар бораи подшоҳии чоруми Рум доштанд.

Дар қадвалҳои Ҳабаққук, ки бо қадвалҳои пешқадамони солҳои 1843 ва 1850 муаррифӣ шудаанд, танҳо як тасвир вуҷуд дорад, ки татбиқи нубуввати нишон намедихад, ва он ба фарқ миёни чор сар ва шохҳои намоён, ва чор бол ва бодҳо марбут аст. Барои тира сохтани ҳақиқат дар бораи Рум ҳамчун салтанати чоруми нубуввати Китоби Муқаддас, Шайтон баҳсе дар бораи маънии дуруст ё нодурусти чор сар ва шохҳои намоён, ва чор бол ва бодҳо ворид намуд. Шайтон чунин кард, зеро китоби Дониёл равшан муайян месозад, ки дар

китоби Дониёл як рамзи чудогонае ҳаст, ки рӯёро устувор гардонид. Қисме аз далелҳое, ки он рамзро устувор мегардонанд, дар чор сар ва шохҳои намоён, ва чор бол ва бодҳои мебошанд. Протестантҳо назари шайтонӣ роҷеъ ба ин баҳсро ҷонибдорӣ карданд, ва ин баҳс барои таърихи миллери ҷунон муҳим буд, ки онро бар рӯи ҷадвал зикр намуданд. Қуввае, ки рӯёи «chazon»-ро дар китоби Дониёл устувор мегардонад, ҳамчун «ғоратгарони қавми ту» шинохта мешавад, ва протестантҳо он қувваро яке аз силсилаи дарози подшоҳони суриягӣ, ба номи Антиох Эпифан, муайян карданд, аммо Миллер онҳоро Рум муайян намуд.

Ва дар он айём бисёре бар зидди подшоҳи ҷануб бархоҳанд хост; инчунин золимони қавми ту худро боло хоҳанд бардошт, то ки рӯёро барқарор созанд; вале онҳо сукут хоҳанд кард. Дониёл 11:14.

Антиох яке аз он подшоҳон буд, дар силсилаи подшоҳоне, ки аз яке аз чор подшоҳие, ки подшоҳии Искандар ба онҳо пароканда шуда буд, ба вучуд омада буданд. Шохчаи хурди ояти нӯҳуми Дониёл ҳашт пас аз подшоҳии Искандар омада буд, ва ояти нӯҳум мегӯяд, ки аз яке аз онҳо шохчаи хурд берун омад.

Ва аз яке аз онҳо шоҳи кӯчаке баромад, ки бағоят бузург шуд, ба сӯи ҷануб ва ба сӯи шарқ ва ба сӯи замини хушманзар. Дониёл 8:9.

Баҳсе, ки оё Рум рӯёро барпо мекунад, ё подшоҳи заиф ва нисбатан қамаҳамияти суриягӣ рӯёро барпо мекунад, ҳамчунин баҳсро дар бар мегирад, ки оё қудрати шоҳи хурд аз яке аз чор шоҳ баромадааст, ё аз яке аз чор бод. Ин баҳси бузурге нест, зеро таърих ва нубувват равшананд, ки Рум вориси империяи Юнон набуд, балки Рум қудрати навест буд. Агар Рум салтанати ҷорум буд, пас «яке аз онҳо»-и ояти нӯҳ бояд яке аз чор бод ё бол бошад. Агар он Антиохус Эпифанес мебуд, он аз шоҳи Сурия баромада буд.

Миллериён муайян карданд, ки қудрате, ки ҳамчун «ғоратгарони қавми ту» тасвир шудааст, бар зидди Масех бармехезад.

Ва бо сиёсаташ низ фиребро дар дасти худ комёб хоҳад гардонд; ва дар дили худ худро бузург хоҳад шумурд, ва бо сулҳ бисереро небуд хоҳад кард; ӯ ҳамчунин бар зидди Сарвари сарварон хоҳад бархост; вале бе даст шикаста хоҳад шуд. Дониёл 8:25.

«Подшоҳи подшоҳон» Масех аст, ва Антиохус Эпифанус хеле пеш аз таваллуди Масех зиндагӣ мекард; бинобар ин, Миллериён ин воқеиятро дар ҷадвали соли 1843 нишон доданд. Дар он ҷадвал онҳо санаи 164-ро дохил карданд, ки дар асл ҳеҷ ишораи Китоби Муқаддас надорад, балки танҳо як қайд буд, ки аҳамияти баҳсро дар бораи подшоҳии ҷорум миёни Миллер ва илоҳиётшиносони протестантӣ муайян месохт. Дар паҳлӯи соли «164» дар ҷадвал онҳо навиштанд: «Марги Антиохус Эпифанус, ки албатта бар зидди Подшоҳи подшоҳон барнахост, зеро ӯ 164 сол пеш аз таваллуди Подшоҳи подшоҳон мурда буд».

Имрӯз адвентизм таълим медиҳад, ки «ғоратгарони қавми ту» Антиохус Эпифанес аст, ҷунон ки протестантизми муртад низ ҷунин мекунад, бо вучуди он ки илҳом сабт намудааст, ки «ҷадвали 1843 бо дасти Худованд роҳнамоӣ шуда буд ва набояд тағйир дода шавад». Миллериён медонистанд, ки подшоҳи рӯи даҳшатнок Рум буд, бинобар ин онҳо аз таълими

шайтонӣ, ки қобилияти барқарор кардани рӯёи «хазон»-ро заиф месозад, ба ларза наомаданд. Китоби Муқаддас равшан аст, ки агар рӯё набошад, қавм ҳалок мегардад.

Дар чое ки рӯё нест, қавм ҳалок мешавад; вале касе ки шариятро нигоҳ медорад, хушо холи ӯ. Масалҳо 29:18.

Рӯёе, ки Сулаймон дар он оят муайян мекунад, рӯёи «chazon» аст, ки дар ояти сездҳуми Дониёл ҳашт ҳамон рӯёест, ки бутпарастӣ ва папагариро ҳамчун поймолкунандагони муқаддасгоҳ ва лашкар муайян мекунад. Барои миллериён ин ду қувваи вайронгари харобкунанда салтанати чоруми нубуввати Китоби Муқаддасро намоёндагӣ мекарданд, ва бе шинохтани салтанати чоруми Рум (ғоратгарони қавми ту), онҳо наметавонистанд рӯёро барқарор намоёнд. «Ғоратгарони қавми ту» дар ояти чордаҳуми Дониёл ёздаҳ бояд бар зидди подшоҳи ҷануб бармехостанд, худро баланд мебардошанд, рӯёро барқарор месохтанд ва суқут мекарданд. Рум ҳар яке аз ин хусусиятҳоро ба амал овард.

Дар боби ҳафtum, подшоҳии чорум ба таври мушаххас ҳамчун подшоҳие муайян карда мешавад, ки аз подшоҳиҳои пеш аз он «фарқкунанда» аст.

Пас аз ин ман дар рӯёҳои шабона дидам, ва инак, ҳайвони чорум, даҳшатнок ва сахмгин, ва бағоят пурқувват; ва вай дандонҳои бузурги оҳанин дошт: вай меҳӯрд ва пора-пора мекард, ва боқимондари бо пойҳои худ поймол менамуд; ва вай аз ҳамаи ҳайвоноте ки пеш аз вай буданд, фарқ мекард; ва вай даҳ шох дошт... Пас ман мехостам ҳақиқати ҳайвони чорумро бидонам, ки аз ҳамаи дигарон фарқ мекард, бағоят даҳшатнок буд, ки дандонҳояш аз оҳан ва ноҳунҳояш аз мис буданд; ки меҳӯрд, пора-пора мекард, ва боқимондари бо пойҳои худ поймол менамуд; Ва дар бораи он даҳ шохе ки бар сари вай буданд, ва дар бораи он шохе дигаре ки баромад, ва пешеи вай се шох афтоданд; яъне дар бораи он шохе ки чашмон дошт, ва даҳоне ки суҳанони бисёр бузург мегуфт, ва намуди вай аз ҳамтоёнаш пурҳайбаттар буд. Дониёл 7:7, 19, 20.

Салтанати чоруми Дониёл 7 ду бор ҳамчун салтанате муайян карда шуд, ки аз салтанатҳое, ки пеш аз он буданд, «фарқкунанда» буд. Агар «шоҳи хурд»-и ояти нӯҳ танҳо идомаи шоҳи сурӣ (Антиохус Эпифанес) мебуд, он фарқкунанда намебуд. Дар боби ҳафт ҳайвонҳое, ки пеш аз Рум меоянд, шер, хирс ва паланг буданд — ҳамаи онҳо ҳайвонотеанд, ки воқеан дар табиат вучуд доранд; аммо вақте суҳан ба ҳайвони чорум, ки дандонҳои оҳанин ва ноҳунҳои мисин дошт, расид, Дониёл ҳеҷ ҳайвони табиятро наменинохт, ки он ҳайвони даҳшатовару фурубарандари намоёндагӣ кунад. Он фарқкунанда буд («дигаргун»). «Шоҳи хурд»-и ояти нӯҳ аз яке аз манотиқе, ки бо ҷаҳор бод ва болҳо намоёндагӣ мешуданд, берун омад, на аз яке аз шохҳо ё шохҳои намоён.

Дар боби ҳаштуми китоби Дониёл гуфта шудааст, ки «дар охири замони салтанати онҳо, ҳангоме ки гуноҳкорон ба ҳадди комил расида бошанд, подшоҳе бо чеҳраи саҳт ва фаҳмандаи суҳанони муаммоомез бархезад». Дар «охири замони салтанати онҳо» (Юнон, ки ба чор салтанат пароканда шуда буд), дар он замоне ки «гуноҳкорон ба ҳадди комил расида бошанд», подшоҳи набе бармехост.

«Ҳар қавме, ки ба сахнаи амал қадам ниҳодааст, иҷозат ёфтааст, ки ҷойгоҳи худро бар рӯи замин ишғол намояд, то маълум гардад, ки оё иродаҳои Посбон ва Муқаддасро ба ҷо хоҳад овард ё не. Нубувват авҷгирӣ ва пешрафти империяҳои бузурги ҷаҳонро — Бобил, Модо-Форс, Юнон ва Рум — пайгирӣ кардааст. Бо ҳар яке аз инҳо, ҳамчунон ки бо миллатҳои камқудраттар, таърих худро такрор кардааст. Ҳар яке давраи имтиҳони худро доштааст; ҳар яке ноком гардидааст, ҷалоли он пажмурда шудааст, қудрати он аз байн рафтааст». Пайғамбарон ва Подшоҳон, 535.

Дар охири («замони охир») подшоҳии Юнон, вақте ки косаи муҳлати озмоиши онҳо пур шуда буд («ҳангоме ки гуноҳкорон ба ҳадди комил расанд»), «подшоҳе бо чеҳраи саҳт» бармехост. Он подшоҳ «суханони торик»-ро мефаҳмид, зеро ӯ ба забоне тамоман дигар аз ибрии яҳудиён ё юнонии подшоҳии пешин сухан мегуфт, зеро ӯ ба латинӣ сухан мегуфт. Он подшоҳ аз ҷониби Мусо ҳамчун миллате муайян шуда буд, ки муҳосираи солҳои 66 то 70 мелодиро меовард, ки дар он, аз ҷумла, қатлӣ чунон даҳшатнок буд, ки яҳудиён барои зинда мондан фарзандони худро меҳурданд.

Азбаски ту Худованд Худои худро бо шодмонӣ ва бо хурсандии дил барои фаровонии ҳамаи чизҳо хизмат накардӣ, бинобар ин ба душманони худ, ки Худованд онҳоро бар зидди ту хоҳад фиристод, дар гуруснагӣ ва ташнагӣ ва бараҳнагӣ ва ниёзмандии ҳама чизҳо хизмат хоҳӣ кард; ва ӯ юғи оҳанин бар гардани ту хоҳад гузошт, то даме ки туро nobуд созад. Худованд аз дур, аз канори замин, бар зидди ту халқе хоҳад овард, ки мисли уқоб зуд парвоз мекунад; халқе, ки забонашро ту нахоҳӣ фаҳмид; халқе бо чеҳраи бераҳм, ки на пирро эҳтиром хоҳад кард ва на ба ҷавон раҳм хоҳад намуд. Ва ӯ меваи ҷорвои ту ва ҳосили замини туро хоҳад хӯрд, то даме ки nobуд гардӣ; ва низ барои ту на ғалла ва на шароб ва на равған, на афзоиши говҳоят ва на рамаҳои гӯсфандонатро боқӣ нахоҳад гузошт, то даме ки туро nobуд созад. Ва ӯ туро дар ҳамаи дарвозаҳоят муҳосира хоҳад кард, то деворҳои баланд ва мустақамат, ки ба онҳо дар тамоми замини худ таваккал мекардӣ, фуру резанд; ва ӯ туро дар ҳамаи дарвозаҳоят дар тамоми замини ту, ки Худованд Худои ту ба ту додааст, муҳосира хоҳад кард. Ва ту меваи батни худ, гӯшти писарон ва духтарони худро, ки Худованд Худои ту ба ту додааст, дар муҳосира ва тангие, ки душманонат ба ту хоҳанд расонд, хоҳӣ хӯрд. Такрори Шариат 28:47–53.

Дар боби дуҷуми китоби Дониёл салтанати ҷорум ба воситаи «оҳан» ифода ёфта буд, ва Мусо «қавмеро» муайян кард, ки бар яҳудиён «юғи оҳанин» хоҳад гузошт. Он «қавм» яҳудиёро «нест» хоҳад кард ва ба тезии уқоб хоҳад буд, ки уқоб рамзи Рум аст. Он «қавме» хоҳад буд, ки «забонашро ту нахоҳӣ фаҳмид», зеро забонаш барои яҳудиён «гуфтори торик» хоҳад буд. Он «қавми тундчеҳра» хоҳад буд, чунон ки дар боби ҳаштуми китоби Дониёл ҳамчун «подшоҳи тундчеҳра» тасвир шудааст. Ва дар «муҳосираи» Ерусалим яҳудиён «писарон ва духтарони» худро меҳурданд.

Миллер Руми бутпарастро ҳамчун қудрате шинохт, ки Мусо онро пешгӯӣ карда буд, ва ҳамчун подшоҳии ҷоруми «оҳанин»-и Дониёл 2, ва он «миллате», ки ба латинӣ сухан мегуфт, на ба ибронӣ ё юнонӣ. Миллер миёни подшоҳии ҷаҳорум ва панҷуми пешгӯии Китоби Муқаддас ҳеҷ тафовуте намегузошт, зеро барои ӯ ҳар ду танҳо Рум буданд. Пас, баъд аз он ки Руми бутпараст дар ояти бисту сеюм бархост, ӯ тафовутеро, ки дар ояти бисту

чаҳорум тасвир шудааст, намедид. Дар рӯёё шохи хурд дар оятҳои нӯх то дувоздаҳ аз шакли мардона ба занона ва аз занона ба мардона, сипас боз ба занона мегузашт, ва ояти бисту сеюм хусусиятҳои пешгӯёнаи Руми бутпарастро муайян мекунад; тафсири Ҷабраил дар ояти бисту чаҳорум ба Руми занона мегузарад. Қудрате, ки дар ояти бисту чаҳорум зикр шудааст, бояд дорои «қуввати азим» мебуд, «вале на бо қуввати худ; ва ӯ ба таври аҷиб хароб хоҳад кард, ва муваффақ хоҳад шуд, ва амал хоҳад кард, ва тавоноён ва қавми муқаддасро нобуд хоҳад кард».

Ба Руми папавӣ қудрати ҳарбии Руми бутпараст дода мешуд, ва он дар тӯли як ҳазору дусаду шаст сол, аз соли 538 то 1798, қавми Худоро нобуд месохт. Он «ба таври аҷоиб» нобуд месохт, зеро ҳамон ҳайвонест, ки тамоми ҷаҳон «аз паси он ба ҳайрат меравад», ва ҳамон қудрат буд, ки «амал мекард ва муваффақ мешуд» то он даме ки нахустин ғазобе, ки «муқаррар шуда буд» дар соли 1798 ба анҷом расад, иҷро гардид.

Сипас, дар ояти бисту панҷум Ҷабраил он гардишро, ки дар оятҳои, ки ӯ барои Дониёл тафсир мекард, муқаррар шуда буд, пайравӣ менамояд ва боз ба Руми бутпараст мурочиат мекунад, ки он ба воситаи навъи дигари «сиёсат» империяи худро ба ҳам овард, чунон ки ҳамаи таърихшиногон бар он шаҳодат медиҳанд. «Ҷила»-и Руми бутпараст он буд, ки миллатҳоро водор созад ба империяи рӯ ба рушди он бипайванданд, ва он барои бунёд кардани империя аз ваъдаи сулҳ ва шукуфои истифода мебард, бар хилофи империяҳои пешина, ки танҳо бо қувваи ҳарбӣ барпо гардида буданд. Руми бутпараст ҳамчунин бояд «бар зидди Мирзои мирзоён бархезад», чунон ки кард, вақте ки Масеҳро бар салиби Ҷалҷото қарор дод.

Сипас Ҷабраил ба он ду рӯёёе, ки барои Дониёл тафсир мекард, мурочиат намуда, муайян месозад, ки рӯёёи «mareh» дар бораи зухурот (дуқ ҳазору сесад рӯз) ҳақиқӣ буд, ва рӯёёи «chazon» дар бораи поймол шудани муқаддасгоҳ ва лашкар аз ҷониби Руми бутпараст ва Руми папавӣ бояд «пӯшида (мӯҳр зада)» шавад, «барои рӯзҳои бисёр» (то замони охир дар соли 1798).

Пас Дониёл чанд муддат бемор шуд, ва баъд ба кори худ бозгашт, вале ӯ ҳанӯз рӯёёи «mareh»-ро намефаҳмид, яъне ҳамон рӯёёро, ки ба Ҷаброил амр шуда буд, то онро ба ӯ фаҳмонад. Аз ҳамин сабаб, Ҷаброил дар боби нӯҳум боз хоҳад омад, то кори худро дар фаҳмондани рӯёёи «mareh» ба Дониёл ба анҷом расонад.

Дар боби нӯҳуми Дониёл, Дониёл Каломи нубувватиро меомӯхт ва тавассути навиштаҳои Мусо ва Ирмиё фаҳмиш ҳосил кард. Ирмиё муайян карда буд, ки асорате, ки ӯ дар он буд, ҳафтад сол давом хоҳад кард.

Ва тамоми ин замин ба харобазор ва боиси ҳайрат мубаддал хоҳад шуд; ва ин халқҳо ҳафтад сол ба подшоҳи Бобил хизмат хоҳанд кард. Ва чунин хоҳад шуд, ки чун ҳафтад сол ба анҷом расад, Ман подшоҳи Бобил ва он халқро, меғӯяд Худованд, барои гуноҳашон ҷазо хоҳам дод, инчунин замини калдониёнро; ва онро ба вайронаҳои абадӣ мубаддал хоҳам сохт. Ирмиё 25:11, 12.

Мувофиқи гуфтаҳои Мусо, асорат дар замини душман ба даврае мувофиқат мекард, ки дар он замин шанбеҳои худро баҳраманд мегардид.

Ва Ман заминро ба вайронагӣ хоҳам овард; ва душманони шумо, ки дар он сокин мешаванд, аз он дар ҳайрат хоҳанд монд. Ва шуморо миёни халқҳои бегона пароканда хоҳам кард, ва аз ақби шумо шамшер хоҳам кашид; ва замини шумо хароб, ва шаҳрҳои шумо валангор хоҳанд шуд. Он гоҳ замин аз шанбеҳои худ баҳраманд хоҳад шуд, то даме ки вай хароб ҳобида бошад ва шумо дар замини душманонатон бошед; ҳамон вақт замин ором хоҳад гирифт ва аз шанбеҳои худ баҳраманд хоҳад шуд. То даме ки вай хароб ҳобида бошад, ором хоҳад гирифт; зеро дар шанбеҳои шумо, ҳангоме ки бар он сокин будед, ором нагирифт. Ибодат 26:32–35.

Дониёл аз Каломи нубуввати Худо, бар асоси ду шохид, фаҳмида буд, ки қавми Ё ба замини душман пароканда шудаанд, ва дар он муддат замин аз шанбеҳои худ баҳра хоҳад бурд. Ё он чиро мефаҳмид, ки муаллифи Китоби Воқеаҳо дар бораи ҳафтад соли Ирмиё мефаҳмид.

Ва онҳое, ки аз шамшер раҳо ёфта буданд, ё ба Бобил бурд; ва онҳо то подшоҳии подшоҳии Форс ғуломи ё ва писаронаш буданд; то ки каломи Худованд, ки бо даҳони Ирмиё гуфта шуда буд, ба амал ояд, то замин шанбеҳои худро бархӯрдор гардад: зеро тамоми айёме ки он вайрону хароб ҳобида буд, шанбе нигоҳ дошт, то ки ҳафтад сол пур шавад. Ва дар соли аввали Куруш, подшоҳи Форс, то ки каломи Худованд, ки бо даҳони Ирмиё гуфта шуда буд, ба анҷом расад, Худованд рӯҳи Куруш, подшоҳи Форсро, барангехт, то ки ё дар тамоми подшоҳии худ фармон диҳад ва онро низ ба таври хаттӣ эълон намояд, ки: «Куруш, подшоҳи Форс, чунин мегӯяд: Худованд Худои осмон ҳамаи подшоҳҳои заминро ба ман додааст; ва Ё ба ман васият кардааст, ки барои Ё дар Ерусалим, ки дар Яхудо аст, хонае бино намоям. Кист дар миёни шумо аз тамоми қавми Ё? Худованд Худои ё бо вай бод, ва бигзор вай боло равад». 2 Вақоенома 36:20–23.

Дониёл дарк кард, ки ҳафтад соли парокандагӣ, ки Ирмиё дар бораи он дар замини душман пешгӯӣ карда буд, дар айёме ки замин шанбеҳои худро баҳра мебурд, бар лаънати «ҳафт бор» дар Ибодатнома боби бисту шаш асос ёфта буд; ва ё, дар итоат ба ин фаҳмиш, чорае ки дар он ҷо амр шудааст барои онҳое ки ниҳоят ба ҳолати парокандагии худ бедор мегарданд, ба ҷо овард.

Ва бар шумо, ки зинда боқӣ мондаед, дар заминҳои душманонатон сустдилӣ хоҳам фиристод; ва овози барги ларзон онҳоро таъқиб хоҳад кард; ва онҳо хоҳанд гурехт, чунон ки аз шамшер мегурезанд; ва хоҳанд афтод, ҳангоме ки касе онҳоро таъқиб намекунад. Ва онҳо бар якдигар хоҳанд афтод, чунон ки гӯё пеши шамшер, ҳангоме ки касе таъқиб намекунад; ва шумо қуввате нахоҳед дошт, ки пеши душманонатон истода тавонед. Ва шумо дар миёни халқҳои бутпараст nobуд хоҳед шуд, ва замини душманонатон шуморо фурӯ хоҳад бурд. Ва онҳое ки аз шумо боқӣ мондаанд, дар заминҳои душманонатон ба сабаби гуноҳҳои худ пажмурда хоҳанд шуд; ва ҳамчунин ба сабаби гуноҳҳои падаронашон бо онҳо пажмурда хоҳанд шуд. Агар онҳо гуноҳи худро ва гуноҳи падарони худро, бо хиёнате ки бар зидди Ман карданд, иқрор намоянд, ва низ

эътироф кунанд, ки бар хилофи Ман рафтор намудаанд; Ва ки Ман низ бар хилофи онҳо рафтор намудаам, ва онҳоро ба замини душманонашон овардаам; агар он гоҳ дилҳои номахтунӣ онҳо фурутан гарданд, ва онҳо он вақт ҷазои гуноҳи худро бипазиранд: Он гоҳ Ман аҳди Худро бо Яъқуб ба ёд хоҳам овард, ва аҳди Худро бо Исҳоқ низ, ва аҳди Худро бо Иброҳим низ ба ёд хоҳам овард; ва заминро низ ба ёд хоҳам овард. Ва замин аз онҳо ҳолӣ хоҳад монд, ва то он даме ки бе онҳо вайрон хобидааст, аз шанбеҳои худ баҳра хоҳад бурд; ва онҳо ҷазои гуноҳи худро хоҳанд пазируфт; зеро, бале зеро, онҳо ҳукмҳои Маро хор шумурданд, ва ҷони онҳо аз фароизи Ман нафрат дошт. Ва бо вучуди ҳамаи ин, вақте ки онҳо дар замини душманонашон бошанд, Ман онҳоро рад нахоҳам кард, ва аз онҳо нафрат нахоҳам дошт, то ки онҳоро тамоман nobуд созам ва аҳди Худро бо онҳо бишканам; зеро Ман Худованд Худои онҳо ҳастам. Аммо барои онҳо Ман аҳди аҷдодашонро ба ёд хоҳам овард, ки онҳоро аз замини Миср дар пеши назари халқҳои бутпараст берун овардам, то Худои онҳо бошам: Ман Худованд ҳастам. Инҳо фароиз ва ҳукмҳо ва қонунҳоянд, ки Худованд миёни Худ ва банӣ-Исроил дар кӯҳи Сино ба дасти Мусо муқаррар намуд. Ибодат 26:36–46.

Дуои Дониёл дар боби нӯҳум ба ҳар як ҷузъи машварат барои онҳое мурочиат мекунад, ки худро дар замини душман парокандаёфта меёбанд. Он дуо бояд бо дуои ӯ дар боби дуум мувофиқ гардонда шавад, зеро онҳо якҷоя дуои онҳоеро ифода мекунанд, ки дар боби ёздаҳуми Ваҳй дар кӯчаҳои он шаҳри бузурги Садум ва Миср мурда буданд ва дармеёбанд, ки онҳо низ пароканда гардида буданд. Ҳангоме ки Дониёл дуои худро ба анҷом мерасонад, Ҷабраил бозмегардад, то кори шарҳ додани рӯёи «tareh»-ро ба итмом расонад, ҳамоно тавре ки Рӯҳулқудс ният дорад барои ду шоҳиди боби ёздаҳуми Ваҳй ба анҷом расонад.

Ва ҳангоме ки ман сухан мегуфтам, ва дуо мекардем, ва гуноҳи худ ва гуноҳи қавми худ Исроилро эътироф менамудам, ва тазарруи худро ба ҳузури Худованд Худои худ барои кӯҳи муқаддаси Худои худ пешкаш мекардам, — оре, ҳангоме ки ман дар дуо сухан мегуфтам, ҳамоно мард Ҷабраил, ки ўро дар ибтидои рӯёи дида будам, бо парвози тез омада, дар вақти қурбонии шом ба ман расид. Ва ӯ маро огоҳонид, ва бо ман сухан ронд, ва гуфт: «Эй Дониёл, ҳоло берун омадаам, то ба ту хирад ва фаҳм бахшам». Дониёл 9:20–22.

Мо ин омӯзишро дар мақолаи навбатӣ идома хоҳем дод.

«Каме пеш аз сукути Бобил, ҳангоме ки Дониёл дар бораи ин нубувватҳо тафаккур мекард ва барои дарки замонҳо Худоро мечуст, ба ӯ як силсила рӯёҳо дар бораи бархостан ва фуру рехтани салтанатҳо дода шуд. Бо рӯёи аввал, чунон ки дар боби ҳафтуми китоби Дониёл сабт шудааст, таъбире низ дода шуд; вале на ҳама чиз барои пайғамбар равшан гардонид шуд. Ў дар бораи таҷрибаи худ дар он вақт навишт: “Андешаҳои ман маро бисёр музтариб сохтанд, ва ранги рӯям дар ман дигаргун шуд; лекин ин амрро дар дили худ нигоҳ доштам.” Дониёл 7:28.»

«Ба воситаи рӯёи дигар бар рӯйдодҳои оянда нури бештаре афканда шуд; ва дар анҷоми ҳамин рӯёи Дониёл шунид, ки “яке аз муқаддасон сухан мегуфт, ва муқаддаси дигар ба он муқаддасе ки сухан мегуфт, гуфт: То ба кай ин рӯё?” Дониёл 8:13. Посухе ки дода шуд, “То ду ҳазору сесад рӯз; он гоҳ муқаддасгоҳ пок хоҳад шуд” (ояти 14), ўро

ба ҳайрату саргардонӣ андохт. Ў бо чиддият дар ҷустуҷӯи маънии рӯъё буд. Ў наметавонист муносибати байни асорати ҳафтодсолаеро, ки ба воситаи Ирмиё пешгӯӣ шуда буд, ва он ду ҳазору сесад солро, ки дар рӯъё шунид меҳмони осмонӣ эълон кард, ки бояд пеш аз пок шудани муқаддасгоҳи Худо сипарӣ гардад, дарк намояд. Фаришта Ҷаброил ба ӯ тафсири қисмие дод; аммо чун пайғамбар ин суҳанонро шунид, “Рӯъё ... барои рӯзҳои бисёр хоҳад буд”, ӯ аз ҳуш рафт. “Ман, Дониёл, беҳуш шудам,” ӯ дар бораи таҷрибаи худ менависад, “ва чанд рӯз бемор будам; баъд аз он бархостам ва қорҳои подшоҳро анҷом додам; ва аз рӯъё дар ҳайрат монда будам, вале ҳеҷ кас онро намефаҳмид.” Оятҳои 26, 27.»

«Ҳанӯз ҳам барои Исроил гаронбор буданаш, Дониёл пешгӯиҳои Ирмиёро аз нав омӯхт. Онҳо бисёр равшан буданд, чунон равшан, ки ӯ аз ин шаҳодатҳое, ки дар китобҳо сабт гардида буданд, «шумораи солҳоро фаҳмид, ки каломи Худованд ба Ирмиёи набӣ дар бораи онҳо омада буд, ки Ў ҳафтод солро дар вайрониҳои Ерусалим ба анҷом хоҳад расонд». Дониёл 9:2.»

«Бо имоне, ки бар каломи яқини нубувват бино ёфта буд, Дониёл аз Худованд илтиҷо намуд, то ин ваъдаҳо зудтар ба иҷро расанд. Ў зорӣ мекард, то иззати Худо ҳифз гардад. Дар дуои худ ӯ худро қомилан бо онҳое, ки аз мақсади илоҳӣ қафо монда буданд, ҳамсон донист ва гуноҳҳои онҳоро ҳамчун гуноҳҳои худ эътироф кард». «Паёмбарон ва подшоҳон», 553, 554.